

Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Amaçlı İnterneti Kullanım Durumları: Literatür Taraması

Elif ARMAĞAN, Aynur ARSLAN, Ömer Faruk SÖZCÜ, İbrahim BERKSOY

Fatih Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü, İstanbul
armaganelif@gmail.com, aynarslan02@gmail.com, omersozczu75@gmail.com, ibrahimberks0y1@gmail.com

Özet

En önemli teknolojik gelişmelerden biri olan internet, insanların yaşamlarının odak noktası olarak gereklilik haline almış, bu gereklilik de toplumun her alanında olduğu gibi eğitimde de yeni oluşumlara gidilmesi yönünde etkileyici olmuştur. Eğitim öğretimin her alanında internet uygulamaları önemli fırsatlar sunduğu gibi, eğitim sisteminin bir parçası olan okulların sürekli gelişimi takip etme noktasında gereklilik olan “öğretmen mesleki gelişiminde” de önem arz etmektedir.

Bu çalışmada; öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamlarında hızla gelişmekte olan internetten faydalanma durumları ile birlikte internet kullanım seviyelerini incelemek amacıyla yapılmış çalışmaları araştırarak, öğretmenlerin eğitsel internet kullanımı öz-yeterlik inançlarını belirleyebilmek amacıyla yapılan çalışmalardan eğitsel internet kullanım durumunun tespit edilmesi ve mevcut durumu tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma literatür tarama niteliğinde bir çalışmadır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal medya, Eğitim ,Teknoloji, İnternet tabanlı öğrenme, hizmetiçi eğitim / öğretmenlerin mesleki gelişimi

Abstract:

One of the most important technological development of the internet, as the focal point of people's lives have become a necessity, as in all areas of society, this requirement also to go in the direction of new formations in education has been impressive. Education in every aspect of internet applications as it offers significant opportunities, education system, which is part of the continuous improvement of the schools to follow the requirements at the point of "teacher professional development in" importance.

This study was carried out to investigate the level of the teachers' Internet usage with benefits from the rapidly developing Internet in providing professional development. In this way, the teachers' aims and ways of Internet usage, the aim of Professional development and the usage situations and having information from Internet applications will be identified. Circumstances giving rise to the emergence of results will be investigated by determining educational Internet use self-efficacy. This study is a literature review research.

1. Giriş

Herakleitos'un “Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir.” deyişi yaşantımızın her alanında dikkate almamız gereken bir gerçeği vurgulamaktadır. Bilginin hızlı değişimi ve buna paralel olarak var olan bilginin hızla eskimesi, bir anlamda bilginin kısa bir süre sonra işlevsiz hale gelmesi sonucunu da doğurmaktadır [1]. Yeni teknolojilerin ortaya çıkması toplumsal yaşamın değişmesine, yeni ilişkilerin ortaya çıkmasına ve yaşamı sürdürmek için gerekli olan bilgilerin sürekli olarak yenilenmesine neden olmaktadır [2].

Organizasyonlardaki sürekli öğrenme ihtiyacı teknolojik gelişmelerin de yardımıyla özellikle internetin getirdiği olanaklarla elektronik öğrenme ortamları sağlanarak daha hızlı ve kolay bir şekilde karşılanabilmektedir [3]. Bilişim teknolojileri kullanan organizasyonların insan kaynakları bölümleri “sürekli öğrenme”, “hayat boyu öğrenme”, “kendi kendine öğrenme”, “öğrenmeyi öğrenme” gibi eğitim stratejileri geliştirmektedirler. Bu nedenle verimliliğin artmasını ve devamını sağlamak için sürekli öğrenme kaçınılmaz bir hal almıştır [4]. Eğitimde de yeni yaklaşımların sağladığı öğrenmeyi öğrenme, etkin öğrenme, yaşam boyu öğrenme gibi

kavramların kabul görmesi, okulun işlevini değiştirmiştir. Daha önce öğrenme için en önemli kaynak olarak kabul edilen okullar, öğrenmeyi öğrenme ve etkin öğrenme kavramlarının getirilerinin etkisiyle tek kaynak olarak görülmemekte, yaşam boyu öğrenmeye verilen önemle okulların toplumla bütünleşmesi gereken kurumlar olması beklenmektedir. Öğretimi gerçekleştiren öğretmen, eğitim sürecinin önemli bir ögesidir [5]. Okulların işlevlerinin değişmesiyle eğitim sürecinin önemli bir ögesi olan öğretmenlerin de sürekli öğrenme, yaşam boyu öğrenme gibi stratejilerin uygulama noktasında rolü büyüktür. Bu nedenle; öğretmenler kendi meslekleriyle ilgili birçok şeyi hem bilmeli hem de uygulayabilmelidir [6]. Akademik ya da siyasi hemen bütün tarafların, öğretmenlerin sahip oldukları nitelikler açısından istenilir düzeyde olmadıklarını ve dolayısıyla yeterli bir düzeye yükseltilebilmeleri için farklı yöntemlerin kullanılması gerektiğine ilişkin görüşleri bulunmakla birlikte, “Öğretmeni geliştirme” yerine “öğretmenin kendini geliştirmesi” anlayışı bu bağlamda önem kazanmaktadır [7]. Mesleki gelişim etkinliklerinden yarar gören sadece öğretmen değil, aynı zamanda gelişen öğretmen davranışları sonucunda öğrenci, okul yöneticileri, öğrenci velileri, öğretmenin aile çevresi ve diğer meslektaşlarıdır.

Dolayısıyla, öğretmene yapılan yatırım bireye yapılan yatırım olup, topluma yansıyan bir değer durumuna dönüşmektedir [8].

Kavram olarak öğretmenin kendini geliştirmesi literatürde; personel geliştirme, hizmetiçi eğitim, mesleki gelişim ve sürekli mesleki gelişim gibi farklı kavramlarla ifade edilmektedir. Mesleki gelişimin öğretmen yeterliğini artırdığı düşünülmektedir. Mesleki gelişim uzun zamandır eğitimcilerin yaşamlarının bir parçası olmakla birlikte, internet mesleki gelişimin sunulmasında yeni yollar ortaya çıkarmıştır [9]. Yirmi birinci yüzyılın bireyleri, gereksinim duyduğu bilgi ve enformasyona herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda, herhangi bir araçla kolaylıkla erişebilmektedir [10]. Türkiye’de mesleki gelişim etkinlikleri daha çok kurs/ seminer düzenlenerek yapılmaktadır. Bazı araştırmalara göre de, Türkiye genç bir öğretmen kadrosuna sahiptir ancak mesleki gelişim ihtiyaçları tam olarak tespit edilememekte ve öğretmenlerin çoğu katıldıkları bu mesleki gelişim faaliyetlerini de etkili bulmamaktadır [11]. MEB, personelin yetiştirilmesine yönelik eğitimlerin daha yaygın, hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasını sağlamak için 2005 yılından itibaren uzaktan hizmetiçi eğitim uygulamalarına başlamıştır. Fakat tüm bu eğitim programları, personelin temel bilgi ve beceri seviyesine uygun olmalıdır [12]. Bu yüzden hem beceri bakımından hem uygulama zamanı bakımından her bireye özgü eğitim programının hazırlanması oldukça güçtür.

Öğretmenlerin bilgi okuryazarı olmalarında veya bu yönde eğitilmelerinde internetin başat rol oynadığı, günümüzde eğitim çevreleri tarafından kabul gören bir gerçektir [1]. İnternet olanaklarıyla, bilgiye yerden ve zamandan bağımsız olarak ulaşılabilen ve çoklu ortam desteğiyle oluşturulan eğitsel etkinliklerin tümünün hedefi; öğrenmenin önündeki engelleri ortadan kaldırarak, bilginin nitelikli yollarla öğrenilmesini olanaklı kılmak ve öğrenilenlerin kalıcılığına katkı sağlamaktır [13]. Günümüzde simulasyon (canlandırma, benzetme, gösterme) tekniği ile meselâ bir motorun işleyişi, bir barajın çalışması, kan dolaşımı v.s. hem anlatılıp hem de gösteriliyor [14]. Böylece öğretmenler uygulamada zorluk çekecekleri öğrenme ortamlarını rahatlıkla teknolojinin ilerlemesiyle internet sayesinde istedikleri zaman ve mekânda yaşayabilecekler, alanları ile ilgili konularda zorlandıkları konuları anında çözüme ulaştırabileceklerdir. Aynı zamanda artan akıllı telefon, mobil cihazlar, iPad kullanım oranı; gelişen netbook ve diğer internete erişim cihazları; internet hızındaki artış gibi etkenler beraberinde mobil öğrenmeyi hızla gündeme taşımıştır [15].

İnternetin eğitim öğretim etkinliklerinde kullanımı; e-öğrenme (e-learning), yüzyüze ve çevrimiçi ortamların birleştirilmesiyle harmanlanmış öğrenme

(blended learning) ve mobil teknolojilerle öğrenme (m-learning) gibi kavramların da doğuşuna zemin hazırlamıştır. [13]

Bugüne kadar kişilerin öğrenmelerinde formal öğrenmenin ağırlığı fazlayken, günümüzde insanların informal öğrenmeyle ve daha da ötesinde sosyal öğrenmeyle (blog, forum, twitter, facebook vb.) bilgiye ulaştıkları görülmektedir [15]. Sosyal ağların birçok kullanım özelliği ve olanaklarının olması, öğretmenlerin eğitim öğretim süreçlerini aktif, yaratıcı, işbirlikli öğrenme ile desteklemelerine, öğrenci-öğrenci, öğrenci-içerik ve öğretmen-öğrenci etkileşimi arttırmada, öğrencilerin araştırma, sorgulama ve problem çözme becerilerini kullanmaları ve geliştirmeleri konusunda destek olmaktadır. Bunun yanı sıra sosyal ağları kullanarak işbirliği yapmak eğitim uygulayıcılarıyla bilgi üretenler arasında bilgi paylaşımına olanak sağlamaktadır [16].

Gelişen teknolojiler ile yeniden yapılandırılan eğitim sistemlerinde, “öğrenme” kavramına yapılan vurgu her geçen gün artmasıyla ve yaşam boyu öğrenme sürecinin popülerlik kazanmasıyla birlikte, öğretme etkinlikleri yerini öğrenme etkinliklerine bırakmıştır. Bu sayede birey öğrenme sürecinin aktif bir değişkeni haline gelmiş, öğrenme süreci eğitim kurumlarının dört duvarının dışına çıkmıştır [17]. Öğrenme teknikleri çeşitlenmiş; mektup, radyo, televizyon, öğretmen ve basılı materyallerle gerçekleşen öğrenme, e-posta, sosyal ağlar, elektronik kitaplar, sohbet ortamları, video konferansları ve etkileşimli çoklu ortam uygulamaları ile de sağlanır hale gelmiştir.

Eğitim ortamlarında bilişim teknolojilerini ve interneti kullanımının yaygınlaşması ile öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlikler konusu gündeme gelmiştir. Uluslararası Eğitimde Teknoloji Derneği - ISTE (International Society for Technology in Education), BT araçlarının kullanıldığı eğitim ortamlarında öğretmenlerde bulunması gereken becerileri; teknoloji okuryazarlığı, derslerinde teknolojiden yararlanma, öğrencileri teknoloji kullanmaya yöneltebilme, öğrencilerine bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma becerilerini kazandırabilme, öğrencilerine öğrenme ortamında teknoloji kullanabilecekleri şekilde düzenleyebilme, mesleki gelişimleri ve deneyimlerini paylaşmaları için meslektaşları ile internet üzerinden iş birliği yapabilme olarak belirtmektedir. [18]

MEB tarafından 2006 yılında yayınlanan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinde BT alanında öğretmenlerde bulunması gereken beceriler ise şöyle sıralanmıştır: (1) BİT ile ilgili yasal ve ahlaki sorumlulukları bilme ve bunları öğrencilere kazandırabilme, (2) teknoloji okur-yazarı olma, (3) BİT’deki gelişmeleri izleyebilme, (4) meslekî

gelişimini desteklemek ve verimliliğini artırmak için BİT'den yararlanabilme, (5) BİT'den (çevrimiçi dergi, uygulama yazılımları, e-posta, vb.) bilgiyi paylaşma amacıyla yararlanabilme, (6) BİT'i de kullanarak farklı deneyimlere, özelliklere ve yeteneklere sahip öğrencilere uygun öğrenme ortamları hazırlayabilme, (7) ders planında BİT'in nasıl kullanılacağına yer verebilme, (8) materyal hazırlamada bilgisayar ve diğer teknolojik araçlardan yararlanabilme, (9) teknolojik ortamlardaki (veritabanları, çevrimiçi kaynaklar vb.) öğretme-öğrenme ile ilgili kaynaklara ulaşabilme, (10) bunların doğruluk ve uygunlukları açısından değerlendirebilme, (11) teknoloji kaynaklarının etkili kullanımına model olabilme ve bunları öğretebilme, (12) öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını dikkate alarak öğrenci merkezli stratejileri destekleyen teknolojiler kullanabilme, (13) teknoloji yoğun öğrenme ortamlarında davranış yönetimi için stratejiler geliştirebilme ve uygulayabilme, (14) BİT'i kullanarak verileri analiz edebilme, (15) BİT'i kullanarak sonuçlardan verileri, okul yönetimini ve diğer eğitimcileri haberdar edebilme [19].

İnternet teknolojisindeki gelişim ile kullanıcı ve web uygulamaları arası etkileşim, kullanıcılar arası etkileşim, işbirlikçi çalışmalar ve bilgiye erişim oldukça kolay hale gelmiştir. Artık kullanıcının pasif okuyucu ve izleyici olduğu günler geride kalmış, bireylerin üye oldukları site içinde kendilerine özgü bir yönetim paneli, profil sayfası, bilgilerin tutulduğu sosyal ağlar, alışveriş sepetleri, ürün karşılaştırmaları, kullanıcılar tarafından yazılan yazıların ve çekilen fotoğrafların kişisel sayfalar aracılığıyla paylaşılması ve diğer insanların da bu yazılar ve fotoğraflar hakkındaki yorumlarının alınması vb etkileşim özellikleri yaşamın bir parçası haline almıştır. [20] Bu seviyedeki hızlı ilerlemede Web 2.0 teknolojilerinin yeri büyüktür.

Wikiler, çoklu ortam paylaşım ortamları, Facebook ve Twitter gibi Web 2.0 servisleri, yüksek etkileşim ve iletişimi destekleyen kullanım özellikleri ve işlevlerine sahiptir. Bu yönüyle doğru bilginin paylaşımı, aktarımı, yeni doğru bilgilerin türetilmesi ve eğitimsel anlamda bireylere, toplumlara, hatta ailelere ulaşılabilmesi doğrultusunda kullanılması, geleneksel yapıdaki birçok yöntem ve yaklaşımı eskide bırakacağı açıktır [21].

2. İnternet, Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0

İnternet temelinde dünya üzerindeki bilgisayarların birbirleri ile iletişim halinde olması amaçlanarak geliştirilmiş yapılanmadır. Türkiye'de ilk olarak 1993 yılında kullanılmaya başlansa da genel olarak 2000 yılından sonra yaygınlaşmaya başlamıştır. İnternet kullanımının ilk aşamaları Web 1.0 teknolojisi dönemiydi.

Web 1.0 teknolojisi devrinde insanlar internet sitelerini sadece bilgi edinme amaçlı

kullanabiliyorlardı. Site tasarımcısı tarafından hazırlanır, kullanıcı sadece var olan sitelerden tek taraflı bilgi edinebilirdi. Kullanıcının verilen içeriğe yorum yapma, katkıda bulunma, içerik üretme gibi bir hakkı yoktu. Web 1.0 dönemi genel olarak bu anlayış üzerine kuruluydu. Dönem içerisinde internet kullanımının artması ile internet, kullanıcılarının ihtiyaçları karşılayamaz duruma geldi. Kullanıcı kısıtlamaları, sunulan içeriklerin yetersizliği, içeriklere müdahale edebilme isteği bununla beraber kendi içeriğini oluşturma, paylaşma istekleri ile Web 2.0 oluşma süreci başladı. O'Reilly ve MediaLive International adlı iki firmanın 2004 yılında düzenlediği konferansta ortaya çıkan fikirler ile meydana çıkan Web 2.0 teknolojisinin en önemli farkı kullanıcı rolünün ön planda olması denebilir. Yani kullanıcılar kendi paylaşımlarını yapabilir, var olan bilgilere yorum yapabilir, kendi ürünlerini paylaşabilir hale gelmiştir. Kısacası Web 2.0 teknolojisi ile internet kullanıcılarına sunulan içeriğin kullanıcılar tarafından oluşturulmasına ve bu içeriklerin başkaları ile paylaşılabilmesine olanak verilmiştir.

Web 2.0 özellikleri; katılım, standartlar, dağıtık yapı, açıklık, modülerlik, kullanıcı kontrolü ve kimlik olarak belirtilmiştir [22].

Web 2.0 teknolojilerinden en yaygın kullanılanları Web güncelleri (bloglar), birleştirme (aggregation), AJAX (Asenkron Javascript ve XML), API (Uygulama Programlama Arayüzü), yerleştirme (embedding), folksonomi (folksonomy), mashups, karma (remixing), özet bilgi (RSS), etiket bulutu (Tag Cloud), etiketleme (tagging), sanal mimari (virtual architecture), widget, XML (eXtensible Markup Language) ve mikro web güncesidir (mikroblog).

Yaygın kullanılan web 2.0 uygulamaları olarak; Youtube, Wikipedia, Secondlife, Blogger, Facebook, Twitter sayılabilir.

Şu anda içinde bulunduğumuz Web 2.0 internet döneminde facebook, twitter, youtube, pintrest, instagram vb. sosyal ağlar bu dönemin en popüler siteleridir.

Web 2.0 teknolojisi getirdiği yeniliklerle birlikte sürekli gelişen dünyada internet kullanıcılarının beklentilerini bir yerde karşılayamaz hale geldi. İnternette aramadığımız veriye tam olarak ulaşabilmek için oldukça detaylı düşünüp, aratmamız gerekiyor. Buna rağmen çıkan sonuçlar arasında istediğimiz veriyi bulabilmemiz de zaman alıyor. İnternet teknolojisinin bir sonraki aşaması olarak gelmesi planlanan Web 3.0 teknolojisinin, internet kulacıklarını bu sıkıntıdan kurtarması hedefleniyor [23].

Web 3.0, kullanıcı tarafından sağlanan içeriğin arama motorları tarafından anlamlandırılması, kullanıcının

istediği bilgiye ve sağladığı ipuçlarına göre bilginin yorumlanıp kullanıcının özel ihtiyaçlarına uygun bir şekilde sunulması anlamına gelmektedir. Bu nedenle Web 3.0 Anlamsal Ağ (Semantic Web) olarak da adlandırılmaktadır [24].

Tablo 1 'de Web 1.0 ve Web 2.0 kullanıcılarının aralarındaki farklar belirtilmiştir [25].

Tablo 1 Web 1.0 ve Web 2.0 Kullanıcılarının Aralarındaki Farklar

Web 1.0
Sadece içerik araştırması yapar ve pasif okuyucudur
İçeriği sağlayan kişiye bağımlıdır, kendi fikirlerini ifade edemez
Genellikle ilk nesil ağ bağlantı cihazlara ile İnternet ortamına bağlanır
Web sayfalarını olduğu gibi kullanır
E-Posta ana iletişim aracıdır
Ana erişim noktası bilgisayarlardır
Web 2.0
Aktif olarak çevrim içi içeriğin oluşturulmasına ve paylaşılmasına katkı sağlar
Fikirlerini beyan eder ve sunulan içeriği değiştirebilir
Genellikle yeni nesil geniş ağ İnternet bağlantıları hatta fiber optik kullanır.
Web sayfalarını ve içeriğini düzenler
Bire bir iletişim programları ana iletişim aracıdır
Bir çok farklı cihazı kullanarak bağlantı sağlayabilir

3. Avrupa ve Türkiye'de İnternet Kullanım Durumları:

Türkiye, Avrupa'da internetin en çok kullanıldığı ilk on ülke arasında % 7,90 oranıyla 5. Sırada yer almaktadır. Toplamda 46.282.850 internet kullanıcısı bulunan Türkiye'de bu rakam nüfusun %56,70'ini teşkil etmektedir [26].

2015 yılı içerisinde Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) tarafından gerçekleştirilen hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre hanelerin %69,5'i İnternet erişimine sahiptir.

Araştırma sonuçlarına göre 16-74 yaş grubundaki bireylerde bilgisayar ve İnternet kullanım oranları sırasıyla erkeklerde % 64,0 ve % 65,8, kadınlarda % 45,6 ve % 46,1'dir [27].

TUIK yaptığı araştırmalar sonucunda Türkiye'de internet kullanan insanların büyük çoğunluğu %80,9 ile interneti sosyal ağları kullanma , ikinci sırada % 70,2 ile online haber ve gazete okuma , %66,3 Sağlıkla ilgili bilgi arama , %49,5 E-posta amaçlı kullanma, %41,3 Eğitim, kurs ve seminerler ilgili araştırma yapma amaçlı kullanılmaktadır [27].

4. Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Amaçlı İnterneti Kullanım Çalışmaları

BT'nin ve internetin eğitimde kullanımının gerektirdiği yeni beceriler göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin yeni duruma hazır olmadıkları yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur [28].

Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimlere ilişkin görüşlerine yönelik alanyazı taraması yapıldığında, "kurs süresinin yeterli fakat verilmiş zamanı olarak yanlış olduğu" [29], "eğitim donanımının uygunluğu, öğretmenlerin gereksinim ve beklentilerini karşılama düzeyinde yetersizlikler olduğu" [30], "öğretmenlerin hizmet içi eğitime ilişkin tutumlarının olumsuz olduğu [30], zaman ve mekân sınırlamasının bulunduğu, hizmetiçi eğitimlerin tam anlamıyla bireyin ihtiyaçlarına yönelik olmaması gibi sonuçlara rastlanmıştır. Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık yeterlilikleri üzerine yapılan bir araştırmada da araştırmaya katılanlar bilgiye ulaşım kaynağı olarak en çok interneti gördüklerini, interneti kullanım gerekçeleri olarak da erişimin hızlı, kolay ve bilgi çeşitliliğinin fazla oluşu olarak belirtmişlerdir [31].

Özer'in (2004) Türkiye genelinde 2273 ortaöğretim öğretmeni üzerinde yapılan araştırmasında, öğretmenlerin yaklaşık yarısının son üç yılda hiç hizmetiçi eğitim programlarına katılmadığı, büyük çoğunluğunun da katılmaya isteksiz oldukları belirlenmiştir [32].

Ray ve Hocutt (2006) günlükleri kullanan 16 öğretmenle, elektronik diyaloglar ve günlüklerin içerik analizi için bir çalışma gerçekleştirmiş, araştırmanın sonucunda da; günlüklerin sosyal etkileşim ve işbirliğinin gelişiminde yardımcı olduğu, profesyonel ilgi alanlarıyla ilgili çıkan sorunları tespit etme ve akabinde başa çıkmada etkili olduğu bulunmuştur [33]. Saklavcı (2010)'nın İngiltere öğretmenlerine yönelik yaptığı çalışmada; öğretmenlerin interneti kişisel ve gelişimsel amaçlı olarak daha fazla kullandıkları sonucuna varmıştır [34].

Gezer ve Sevim (2006) da yaptıkları araştırma sonucunda öğretmenlerde internet kullanma alışkanlığının yaygın hale gelmediği, internet kullanma oranının %30'lar seviyesinde kaldığı, bununla beraber öğretmenlerin internet kullanımına yönelik olumlu tutum sergiledikleri tespit edilmiştir [35].

Başar, Bayacan ve Kavak (2007) 'ın öğretmenlerle yaptıkları odak grup çalışması neticesinde; öğretmenler "okulu ve kursu bir arada yürütmede zorlandıklarını ve bu konuda zaman sıkıntısı yaşadıklarını", "kurs içeriklerinin yetersiz olduğunu", "bazı kurslarda bilinenlerin tekrarı yapıldığını", "sürenin yetersiz olduğunu, süre ve işlenen konun

hedeflerinin uyumsuz olduğunu” belirten görüşlerde bulunmuşlardır [36].

Demirci (2008)'nin Türkiye'de özel ortaöğretim kurumlarında çalışan coğrafya öğretmenlerinin derslerinde bilgisayar ve internet teknolojilerinden ne ölçüde yararlandıklarının belirlenmesi amacı yaptığı araştırmada ankete katılan öğretmenlerin %90'ının evlerinde bilgisayarın bulunduğunu ve %92'sinin de interneti kullandıklarını göstermiştir. Ancak öğretmenlerin %69 gibi büyük bir bölümü interneti sadece okulda kullandıklarını belirtmiştir. Çalışmada bilgisayar ve internetin coğrafya derslerinde kullanılma sıklıkları yetersiz bulunmuştur. Öğretmenlerin ancak %6'sı interneti her derste kullandığını belirtmiştir [37].

Aypay ve Özbaşı (2008) Ankara ve Çanakkale merkezli olmak üzere yaptığı bir çalışmada öğretmenlerin bilgisayar teknolojilerini ve interneti çoğunlukla düzenleyici (veritabanı, kayıt tutma, ders planı hazırlama vb.) olarak kullanıldığı saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bilgisayarı en az analitik olarak kullandıkları görülürken, %50'sinden fazlası ise iletişim ve eğlence amaçlı kullanılmaktadır [38].

Genç ve Genç (2013) öğretmenlerin meslekleri ile ilgili gelişmeleri takip etme durumlarını belirlemeyi amaçladıkları araştırmada, Edirne, Bartın, İstanbul illerinde görev yapan 184 öğretmen ile yapılan anket çalışmasıyla elde edilen veriler neticesinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun mesleği ile ilgili gelişmeleri takip etmediği; ve Fatih projesi hakkında bilgi sahibi olduğunu söyleyenlerin ise yanlış bilgiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan diğer veri ise birçok soruda öğretmenlerin cevaplarının soru ile ilgili olduğu sonucuna ulaşmışlardır [39].

Kımk, Altınkaya ve Ertepinar (2013)'ün İstanbul Maltepe, Üsküdar ve Beylikdüzü ilçelerindeki ilköğretim ve ortaöğretim okullarında farklı branşlarda görev yapan 329 öğretmenin katıldığı çalışmada öğretmenlerin internet kullanım amaçları araştırılmıştır. Elde edilen verilere göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 179'u interneti araştırma amaçlı kullanırken, 90 öğretmenin e-postalarını kontrol amaçlı, 46 öğretmenin öğrenme amaçlı, 8 öğretmenin medyayı takip etmek için, 5'inin oyun amaçlı ve 1 tanesinin de forum sitelerine yorum yapma amaçlı kullandığı ortaya çıkmıştır [40].

Günbayı ve Yörük (2014)'ün yapmış oldukları araştırmada E-içerik kullanımı konusunda derslerde e-içerik kullanımı düşük düzeydedir. Benzer şekilde eğitim gereksinimi boyutunda da FATİH Projesinin kullanım düzeyinin artırılması ve derslerin yeni teknolojiler kullanılarak işlenmesi için daha fazla eğitime ihtiyacın olduğu görüşü belirtilmiştir. Buradan hareketle öğretmenlerin interneti mesleki

gelişim amaçlı daha etkin kullanmaları gerektiği söylenebilir [41].

Kayan ve Sözcü (2015) yaptıkları çalışmada ortaokul öğretmenlerinin mesleki gelişim amaçlı internet kullanma düzeylerini tespit etmişlerdir. Bu bağlamda Web 2.0 araçlarından; facebook, anlık mesajlaşma, wikiler, günlükler, video paylaşım siteleri, podcast, twitter gibi uygulamalar ile arama motorlarının öğretmenler tarafından mesleki amaçlı kullanma düzey ve sıklığını belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin çoğunlukla uzaktan öğrenme/ e-öğrenme gibi uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmalarının yanında, mesleki gelişim amaçlı interneti kullanmaya yönelik de büyük ölçüde bilgi sahibi olduklarını, mesleki gelişimlerini sağlamada en fazla internet yolunu tercih ettiklerini, mesleki gelişim amacıyla interneti tercih etme birinci sırada yer alırken, hizmet içi eğitim kurs ve seminerlerinden faydalanma ikinci sırada yer aldığı tespit edilmiştir [42].

5. Sosyal Medya ve Eğitim

Bilindiği üzere teknoloji sadece bilgiyi üretme değil, anında paylaşma, başkalarının bilgi ve tecrübelerine ulaşma, zaman ve mekandan bağımsız olarak bilgiye hızlıca ulaşmamızı sağlıyor. Sosyal medya teknolojinin bilgi paylaşma konusunda ne önemli araçlarından biridir. İnternet, özellikle sosyal medya kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunun gençlerden oluşması sosyal ağların eğitimde kullanılabilirliği fikrini son zamanlarda ortaya atmıştır. Sosyal medyanın iki önemli özelliği olan bilgi alışverişi ve iletişim doğru kullanıldığında sosyal medya eğitimde kullanılabilir araçlardan biri haline gelir. Facebook ve Twitter bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Twitter ve Facebook'da insanlar çevresindeki ağlarını genişletirken aynı zamanda başka kişileri de takip ederek onlarla iletişim kurabilir, onların paylaşımlarını takip edebilir. Bu durumu öğretmen ve öğrenciler bazında düşünecek olursak sosyal ağlarda öğretmenlerin paylaşımlarıyla ders işlenebilirken öğretmenler ödevlerini, ders notlarını burada oluşturulacak bir grupta paylaşım yapabilir. Bununla beraber Grant [43] sosyal ağların eğitim-öğretim ortamlarında kullanılmasının öğrenciler ve öğretmenler arasında daha etkili bir iletişim sağlayacağına, bu sosyal ağlar sayesinde öğrencilerin öğrencilerini daha iyi tanıyabileceklerine dikkat çekmektedir. Twitter'ın son dönemde popüler olarak kullanılan özelliklerinden Periscope yayını ile öğretmenler ders anlatımlarını zaman ve mekandan bağımsız olarak gerçekleştirebilir.

Facebook ise diğer sosyal ağlar içerisinde en hızlı gelişen aynı zamanda gençlerin en çok kullandıkları sosyal ağ sitesidir. Facebook'un sahip olduğu işbirliği araçları ve iletişim gücü öğretmen ve öğrencilere eğitimde ortak etkinlik yapabilme, yenilikleri takip

etme ve işbirlikçi hareket etme olanağı sağlar [44]. Öğretmenler Facebook üzerinde öğrencileri için bir sınıf grubu oluşturup, ödevlerini ve ders notlarını buradan kolaylıkla paylaşabilir. Bu durum öğrencilerin ilgisini ve katılımını artırırken aynı zamanda öğrenci – öğretmen iletişimini de kolaylaştırır. Ayrıca öğretmenler öğrencilerin profil sayfalarına bakarak daha iyi tanıyabilir, öğrenci farklılıklarını görebilirler.

Büyükimdat, Albayrak, Erdoğan, Yıldırım, Eryol ve Ataman (2011) Öğretmen adaylarının Facebook kullanımının mesleki gelişimdeki yerini araştırmışlardır. Araştırma neticesinde öğretmenlerin mesleki gelişimlerine iletişim, paylaşım ve sosyalleşmeleri adına pozitif etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır [45].

Twitter'in her zaman her yerden erişebilir yapısı, kolay içerik oluşturma imkânı, güçlü iletişim ve sosyal destek özelliğiyle cazip bir öğrenme ve öğretme ortamı olmuştur [46].

Wright (2010) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarına staj çalışmalarında Twitter aracılığıyla sorular yönelmiş ve tecrübelerini paylaşmalarını istemiştir. Çalışma sonunda öğrencilerin paylaştıkları ifadelerden; Twitter ile öğrenme sürecinin içerik odaklı yapısının öğrenen odaklı yapıya dönüşebileceği, öğrencilerin yansımalarını 140 karakter ile sınırlandırılmasının eleştirel düşünmeye katkıda bulunabileceği sonucuna varmıştır [47].

Schmucki ve Meel'e (2010) göre, Twitter gibi sosyal ağlar, okul gibi kurumsal yapılarda kurum çalışanları ve öğrencilerin sürekli iletişiminin ve karar süreçlerine katılımın sağlanmasında, özellikle de ortak kurum politikası belirlenmesinde kullanılabilir [48].

Bunun yanında Ploderer, Howerd ve Thomas (2010) [49] ve Özmen, Aküzüm, Şükür ve Baysal'ın (2011) da [16] belirttiği gibi öğretmenlerin aynı kurumdaki ya da farklı kurumlardaki meslektaşlarıyla, ortak ilgi ve amaca yönelik mesleki öğrenme toplulukları kurarak, kaynak ve tecrübe paylaşımı yapabildiklerini ifade etmişlerdir.

Stieger ve Burger'a (2010) göre, eğitimciler Twitter'ı öğrenme öğretme sürecinde uygulanan programı ve müfredatı değerlendirmek için etkin bir araç olarak kullanabilmektedirler. Eğitimciler hazır soru kalıpları ya da anketler paylaşarak öğrencilerden programla ilgili anında dönüt alabilmekte ve gerekli değişiklikleri yapabilmektedirler [50].

Yapılan çalışmalar Twitter ve sosyal medyanın öğrenme ve öğretme sürecinde bir çok şekilde kullanıldığını göstermektedir. Bu kullanımlar şöyle sıralanabilir [51];

- İçerik oluşturma ve bilgi paylaşımı
- İletişim ve sosyal bağ kurma
- İşbirlikçi ve katılımcı ortam oluşturma.

6. Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerinin mesleki gelişim amaçlı internet kullanma durumları üzerine yapılan araştırmaları tarama amacıyla yapılan bu araştırmada ulaşılan bulgular; öğretmenlerin çoğunlukla uzaktan öğrenme / e-öğrenme gibi uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmalarının yanında, mesleki gelişim amaçlı interneti kullanmaya yönelik de büyük ölçüde bilgi sahibi olduklarını, mesleki gelişimlerini sağlamada en fazla internet yolunu tercih ettiklerini göstermektedir. Bilişim, iletişim ve telekomünikasyon alanında meydana gelen gelişmeler eğitim-öğretim ve bunlarla ilgili bütün araç-gereçlerle mekânsal temelli eğitim-öğretim uygulamalarını değiştirmiş, kurumsal ve öğretmen odaklı yaklaşımları ikinci plana itmiştir [52]. Araştırma sonuçlarında mesleki gelişim amacıyla interneti tercih etme birinci sırada yer alırken, hizmet içi eğitim kurs ve seminerlerinden faydalanma ikinci sırada yer almaktadır.

Bu sonuçlar ışığında teknolojinin hızla geliştiği, internete zaman ve mekân sınırı olmadan erişilebildiği günümüzde, öğretmenlerimizin mesleki gelişimlerinde interneti öncelikli olarak kullandıkları da dikkate alınarak bu gelişmeler rehberliğinde hizmetiçi eğitimlerin gözden geçirilmesi faydalı olacaktır. Yaşam boyu öğrenmenin gereklilik halini aldığı günümüzde mesleki gelişimlerin de, kişilerin kendi ihtiyaçlarına yönelik, istedikleri anda bilgiye ulaşarak sağlanmaları beklenen bir sonuçtur.

Araştırmada öğretmenlerin interneti kullanım amaçlarında; eğlence/oyun ve tartışmalara katılma birinci sırada yer alırken, eğitim ve araştırma üçüncü sırada olmasının yanı sıra, kullanılan web sitesi türlerinde öncelik sırasına göre eğitim siteleri birinci sırada, sosyal paylaşım siteleri ikinci sırada yer aldığı; bu web sitelerinden de Google en çok kullanılan web sitesi olduğu belirlenmiştir. İnternetin sınırsız kullanım amaçları içerisinde öğretmenlerin oyun ve eğlence amaçlı kullanımlarının birinci öncelik sırasında çıkması, "interneti yeteri kadar mesleki gelişim amaçlı kullanma sorgusunu" ya da "interneti eğitimsel bakımından verimli kullanma sorgusunu" gündeme getirmektedir.

Araştırmada aynı zamanda öğretmenlerin interneti günde ortalama kullanım süreleri, mesleki amaçlı kullanım süreleri ve mesleki gelişim amaçlı kullanım süreleri belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin interneti kullanma süreleri ile mesleki amaçlı kullanım süreleri, çoğunlukla günde 1-3 saat arası olarak saptanmış olup; mesleki gelişim amacıyla kullanım süreleri haftada 1-3 saat olarak tespit edilmiştir.

Öğretmenlere uygulanan Eğitsel İnternet Kullanım Öz-yeterlik İnancı Ölçeğinden alınan puanlarının

yüksekliği öğretmenlerin interneti eğitsel olarak kullanmada kendilerini yetkin olarak gördüklerini, puanların düşük olması ise öğretmenlerin internet kullanımında yetkinliklerinin düşük olarak gördüklerini göstermektedir. Çalışma sonucu ortalaması 102 olarak bulunmuş olup; 3,62 “oldukça yeterli” bir değeri ifade etmesiyle birlikte, bu değeri düşük olan öğretmenlerin mesleki amaçlı internet kullanım süresinin de düşük çıktığı saptanmıştır [42]. Benzer şekilde Baş'ın (2011) [53] İlköğretim Okulu öğretmenlerinin eğitsel internet kullanımı öz-yeterlik inançlarını farklı değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılan araştırmasında da öğretmenlerin “oldukça yeterli” ($X=102,66$) düzeyde eğitsel internet kullanımı öz-yeterlik inancına sahip oldukları saptanmıştır. Kahyaoğlu'nun (2011) [44] Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ile internet kullanımına yönelik tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında pozitif ($r=,67$) doğrusal bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Bu çerçevede öğretmenlerin artan imkanlardan daha fazla yararlanmalıdırlar. Özellikle Fatih Projesi çerçevesinde devlet okullarının artan imkanları eğitime daha fazla adapte edilebilmeli ve öğretmenler mesleki gelişim amaçlı internet teknolojilerinden daha fazla istifade etmelidir.

Kaynaklar

- [1] Çavuş, H., & Gökdaş, İ. (2006). Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin İnternette Yararlanma Nedenleri ve Kazanımları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 56-78.
- [2] Uçak, N. Ö. (2010). Bilgi: Çok Yüzlü Bir Kavram. *Türk Kütüphaneciliği* 24, 705-722.
- [3] Çakır, R., & Yükseltürk, E. (2010). Bilgi Toplumu Olma Yolunda Öğrenen Organizasyonlar, Bilgi Yönetimi ve E-Öğrenme Üzerine Teorik Bir Çözümleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 501-512.
- [4] Wolff, A. (2005). Organizasyonel Değişimde Eğitim Teknolojilerinin Rolü ve Önemi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 146-150.
- [5] Karacaoğlu, D. Ö. (2008). Öğretmenlerin Yeterlilik Algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 70-97.
- [6] Ergün, M. (2010). Öğretmenliğin Evrimi ve Gelecekteki Öğretmenlerin Yetiştirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-13.
- [7] Yaylacı, A. F. (2013). Öğretmenlerin Kendilerini Geliştirmelerine İlişkin Yaklaşım Sorunu. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25-40.
- [8] Odabaşı, P. H., & Kabakçı, Y. I. (2007). Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde bilgi ve iletişim teknolojileri. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu*, (s. 39-44). Bakü Azerbaycan.
- [9] İlğan, A. (2013). Öğretmenler İçin Etkili Mesleki Gelişim Faaliyetleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41-56.
- [10] Görü, T. (2011, June). *Türkiye'de E-öğrenme Uygulamalarına Esnek Bir Bakış*. Türkiye'de E-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar 2: http://works.bepress.com/ugur_demiray/21 adresinden alınmıştır
- [11] Bümen, N. T., Ateş, A., Çakar, E., Ural, G., & Acar, V. (2012). Türkiye Bağlamında Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 32
- [12] Kulaz, E. (2013). İlkokul Öğretmenlerinin Kendilerine Yönelik Hizmetiçi Eğitim Uygulamalarının Koşulları ve Verimliliği Hakkındaki Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi.
- [13] Aydın, C. H., & Dursun, Ö. Ö. (2011, June). *E-Öğrenme Ortamlarında İletişimci Dili*. Türkiye'de E-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar 2: http://works.bepress.com/ugur_demiray/21 adresinden alınmıştır
- [14] Ergün, M. (1989). Eğitimde Bilgisayarların Kullanılma Zorunluluğu ve Programların Yeniden Düzenlenmesi. *Eğitim Bilimleri Sempozyumu*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- [15] Hançer, A. (2010). E-Öğrenmenin Bugünü ve Geleceği. *Türkiye'de E-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar*, 509-525.
- [16] Özman, F., Aküzüm, C., Sünkür, M., & Baysal, N. (2011). Sosyal Ağ Sitelerinin Eğitsel Ortamlardaki İşlevselliği. 6. *International Advanced Technologies Symposium*, (s. 16-18). Elazığ.
- [17] Kesim, E. (2010). Uzaktan Eğitimde Meydana Gelen Değerler Dizisi (Paradigma) Değişimlerinin E-Öğrenme Ekonomisi Alanına Yansımaları. *Türkiye'de E-Öğrenme*, 3-25.
- [18] ISTE - International Society for English in Education. (2000). NETS-standards for teachers. Washington DC: ISTE.
- [19] MEB Yayınları. (2006). Temel eğitime destek projesi “öğretmen eğitimi bileşeni”. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. Tebliğler Dergisi, 2590, 1491-1540.
- [20] Şendağ, S. (2008). Web'de yeni eğilimler: öğrenme ortamlarına entegrasyonu. *In Proceedings book of the 8th International Conference on Educational Technology*, (s. 995-1001).
- [21] Köse, U. ve Çal, Ö. (2012). Web 2.0 Servislerinin Sosyolojik Değerlendirilmesi. *Akademik Bilişim 2012*. Uşak.
- [22] O'Reilly, T. (2007). What is Web 2.0: design patterns and business models for the next generation of software. *Communication & Strategies*, 65, 1st Quarter, 17-39.
- [23] <http://www.ayberkburc.com/internet/web-1-0-2-0-3-0-nedir.html>
- [24] <http://seset.ceit.metu.edu.tr/2012/01/web-1-0-2-0-3-0-4-0/>
- [25] Alcatel – Lucent (2008). New communication behaviours in a Web 2.0 world- changes, challenges and opportunities in the era of the information revolution. Kasım 29 2015 tarihinde http://images.tmcnet.com/online-communities/ngc/pdfs/multimedia/whitepapers/Communication-Behavior-in-a-Web2-0-World_ALU.pdf adresinden alınmıştır.
- [26] <http://www.internetworldstats.com/stats4.htm#europe>
- [27] http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028